

Podstawy prawne

Prawo do zachowania własnej tożsamości to jedno z podstawowych praw człowieka. Każdy członek mniejszości narodowej powinien mieć prawo do:

- swobodnego posługiwania się swoim językiem ojczystym w życiu prywatnym i publicznym;
- tworzenia i utrzymywania własnych instytucji, organizacji lub stowarzyszeń o charakterze kulturalnym, oświatowym, religijnym;
- wyznawania i praktykowania swojej religii, w tym także prowadzenia oświatowej działalności religijnej w języku ojczystym;
- ustanawiania i utrzymywania niezakłóconych kontaktów zarówno w obrębie własnej grupy etnicznej w danym kraju, jak i poprzez granice, z obywatelami innych państw;
- dostępu do informacji w języku ojczystym, jej rozpowszechniania i wymiany;
- zakładania i utrzymywania organizacji lub stowarzyszeń w kraju ich zamieszkania, jak również uczestniczenia w międzynarodowych organizacjach pozarządowych.

Te prawa polskiej mniejszości na Białorusi gwarantuje przede wszystkim Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Białoruś o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy, z dnia 23 czerwca 1992 r. który wprost powołuje się na przepisy prawa międzynarodowego.

Art. 13 mówi: „Umawiające się Strony zobowiązują się do respektowania międzynarodowych zasad i standardów dotyczących ochrony praw mniejszości narodowych, w szczególności zawartych w międzynarodowych paktach praw człowieka, Akcie końcowym Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie¹, Dokumencie spotkania kopenhaskiego w sprawie ludzkiego wymiaru² oraz Paryskiej Karcie dla Nowej Europy.”

Akt Końcowy Konferencji wprost mówi, że Państwa (...) na których terytorium znajdują się mniejszości narodowe, będą szanować prawo osób należących do takich mniejszości do równości wobec prawa, dadzą im pełną możliwość rzeczywistego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności, i w ten sposób będą chronić ich uzasadnione interesy w tej dziedzinie.

Zaś Dokument spotkania kopenhaskiego, w którym za zasady podstawowe uznano m.in.: poszanowanie praw osób należących do mniejszości stanowi jako części powszechnie uznawanych praw człowieka, zaś korzystanie z praw człowieka i podstawowych wolności przez osoby należące do mniejszości winno przebiegać w warunkach pełnej równości i bez jakiegokolwiek dyskryminacji zaś osoby należące do mniejszości mają mieć prawo swobodnego wyrażania, kultywowania i rozwijania swej tożsamości etnicznej, kulturalnej, językowej lub religijnej.

Dokument ten wprost też określa zobowiązanie państwa w zakresie ochrony mniejszości narodowych do: ochrony tożsamości osób należących do mniejszości narodowych, dążenia państw do stwarzania możliwości nauczania osób należących do mniejszości narodowych ich języka ojczystego lub w ich języku ojczystym; szanowania praw osób należących do mniejszości w zakresie skutecznego uczestnictwa w sprawach publicznych czy uznania przez państwa szczególnego znaczenia konstruktywnej współpracy międzypaństwowej także w kwestiach dotyczących mniejszości.

¹ Akt Końcowy Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie przyjęty 1 sierpnia 1975 r.

² Dokument spotkania kopenhaskiego w sprawie ludzkiego wymiaru KBWE z 29 czerwca 1990 r.,